

הבאים ישרש יעקב - תרצ"א

טבע הבריאה, אבל ביטול היש לאין הוא חידוש. ובוה יבואר הענין דר"ח (תענית דכ"ה ע"א) דיהבו ל"י חד כרעא דפתורא דדהבא וכו', ובעי רחמי ושקלו מנ"י וכו', ואמרו דגדול הנס האחרון מן הראשון, דמשמיא מיהב יהבי משקלי לא שקלי, דמיהב יהבי הוא ההתהוות מאין ליש ואין זה פלא, אבל שיהי עליית היש בהאין עד שרש שרשו למעלה למעלה זהו פלא. וזהו גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שו"א, דמעשה שו"א הוא מאין ליש ואין זה פלא, אבל מעשה צדיקים להיות למטה מכון לשבתו ית', והוא ביטול היש לאין הוא פלא גדול וחידוש דבר. וזהו הבאים לשון רבים, דירידת הנשמה וירידת ההארה האלקית, אייף ואָס קומט אַ נשמה למטה, הוא בשביל יעקב, שהוריעה הוא יו"ד עקב, וכמ"ש במ"א בענין הבירורים, ועי"ז יציץ ופרח ישראל בהמדרי' היותר עליונות שבנשמה, ופעולת צדיק לחיים, שע"י ההתקשרות בצדיק יסוד עולם בתורה ועבודה, ממשיכים בחי' חיים בשרים וחיים אמיתים.

תשורה

מהתוועדות חסידים המרכזית

לרגל יום הבהיר ה' טבת

בית הכנסת ובית המדרש

ליובאוויטש שבליובאוויטש - 770

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קיבוץ
שלישית האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

הבאים ישרש יעקב - תרצ"א

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקללה"ה נבג"ם זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוכתי"ק

על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

מאה ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

פתח דבר

לקראת יום הבהיר, ה' טבת, היום בו "דידן נצח"¹, באופן גלוי לעיני כל העמים² בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאנו שבספריית ליובאוויטש.

הננו מוציאים לאור³ – בפעם הראשונה מנוכתי"ק – את המאמר ד"ה "הבאים ישרש יעקב – תרצ"א", אשר לכ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע, שאמרו בש"פ ויהי בריגא⁴.

מערכת "אוצר החסידים"

מוצש"ק פ' מרץ, זאת חנוכה, היתשט"ד
ברוקלין, נ"י.
מאה ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

(1) ראה ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 183 ואילך. וש"ב.
(2) להעיר מלקו"ש חכ"ה 186 ואילך – בנוגע לחג הגאולה י"ט כסלו.
(3) ראה ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 266. ספר השיחות תשמ"ח שם.
(4) לתוכן המאמר – ראה ד"ה וילך איש עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קעח ואילך). ד"ה הבאים ישרש וד"ה גדולים מעשה צדיקים תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' קכה ואילך).

אמנם

הירידה דירידת הנשמה למטה היא גדולה יותר מירידת ההארה האלקית להוות ולהחיות העולמות, דהארה האלקית בכל המדרג גם היותר עליונות כמו מלמעלה מהאצי" אל האצי", וכן בשרש שרשן למע' יותר, הוא רק מהאור השייך לעולמות בכלל, אמנם מדרג הנשמות בכל המדרג הם בבחי' העצמיית דוקא, שהרי גם בשרשן ומקורן כמו שהן באצי" הוא בהאורות עצמי" דאצי". וכידוע ההפרש בין נשמות ומלאכים, דשרש המלאכים הוא מבחי' דיבור העליון, וכמ"ש בדבר הוי" שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, ונשמות עלו במח', ובשרשן למעלה יותר הנה פ"י המאמר נשמה שנתת בי טהורה היא, היינו בחי' טה"ע שלמעלה גם מבחי' המח' דאנא אמלוך כו', א"כ הרי ירידת הנשמה היא ירידה גדולה יותר מכל אופני ירידת ההארה האלקי' שבהתהוות העולמות, א"כ הרי ירידת הנשמה היא ירידה גדולה ועצומה במאד. דכל הירידות האלו, הן ירידת ההארה האלקית להוות ולהחיות העולמות מרוכ"ד עד סוכ"ד, והן ירידת הנשמה למטה הוא בשביל העלי', דתכלית הכוונה הוא שיהי' ביטול היש, שהיש יהי' בטל ונכלל בא"ס ב"ה, דבשביל זה הי' ירידת ההארה האלקית בהתהוות היש וירידת הנשמה לברר ולתקן את הנה"ב, דהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, והוא רק בשביל בירור ותיקון הנה"ב ולברר כל דברים הגשמיים ולהעלותם. וזאת היא עבודת הנשמה למטה לפעול ביטול וחלישות בהישות והחומריות של הנה"ב שיתבטל מישותו וחומריותו ויהי' לו רצון באלקות, וכמ"ש ואהבת את ה"א בכל לבבך, וארז"ל בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר, שגם הנה"ב יבוא לאהוב את הוי", וכן בכל הדברים הגשמי' המותרים שמקבל חיותו מהם, אם מתפלל בכח האכילה בתפלה כדבעי, וכן כשלומד תורה בבחי' ביטול והנחה אל גותן התורה, ה"ה עולים ונכללים בקדושת התפלה וקדושת התורה, וזהו העלי' האמיתית של היש. דע"ז הוא אומר לויתן זה יצרת לשחק בו, דלויתן הוא ל' התחברות, והוא התחברות היש והאין להיות ביטול היש אל האין, וזוהו הוא שנעשה הצחוק והתענוג למעלה כבי'. וזהו מכוון לשבתך פעלת הוי' דזהו"ע המקדש שהי' מקום ובלי מקום כאחד, והוא מעשה הצדיקים שנותנים כח בעבודה להבין ולהשכיל איך להגיע לזה, וזהו י"ב שעות הוי' היום, וג"ש ראשונות הוא העבודה והלימוד בפנימיות התורה בכדי שיהי' לו במה לעבוד את הוי' בתפלה, ושניות הוא דן את העולם דאז הוא זמן התפלה שענינו יהי' רצון להמשיך בחי' רצון חדש, שזהו מה שעומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ובשלישית זן את העולם, והוא הזמן דגמילות חסדים, שהם קיום המצות, ובכלל זה גם לגמול חסד עם העלובה, וברביעית יושב ומשחק עם לויתן, שהוא זמן תפלת מנחה שתיקן יצחק, דיצחק הוא ע"ש צחוק עשה לי אלקים, שהוא תענוג העליון כבי' מביטול היש לאין, והוא בזמן המנחה דוקא, דתפלת שחרית הוא קודם העסק, ותפלת ערבית הוא כשגמר עסקו, אבל תפלת המנחה הוא באמצע עסקו, שמפסיק ומתפלל כדבעי, הנה עי"ז נעשה עונג כבי' למעלה. וטעם הדבר שהענג שלמעלה הוא מביטול היש, לפי שהוא חידוש דבר, דמאין ליש אין זה פלא דכן הוא

כל ההשכלות והסברות בכל ענין הוא רק כפי אמיתית הענין השכל, ואינו מתפעל כלל מחפץ ותשוקת הלב. וכמו מי שהוא בעל שכל גדול וחזק הוא משכיל בכל ענין כפי אמיתתו, גם אם לבבו חפץ באופן אחר, וכמו שאנו רואין במוחש דכאשר בלבבו הוא חפץ באופן אחר, הנה חפץ ותשוקת הלב אינו פועל על השכל שיטה מן האמת, לפי שהשכלתו היא אינה מצד חפץ ותשוקת לבבו כ"א מצד עצם כח חכמתו, והיינו דלהיות שהוא חכם בעצם כח חכמתו הנה תשוקת וחפץ הלב אינו פועל הטי' בשכלו כלל, וכשם שהטית היד אינו פועל הטית השכל, לפי שהשכל מופלא מחוש המישוש, בדבר הנתפס במישוש הטית היד פועל הטי' בהדבר הנתפס, ולהיות שהשכל הוא מובדל בעצם מהמישוש לכן הטית היד אינו פועל הטי' בהשכל, כמו"כ מי שהוא חכם בעצם כח חכמתו וחזק בשכלו הרי שכלו מופלא מהרגש הלב, ולזאת הנה כשם שהטית היד אינו פועל הטית השכל, כמו"כ מהרגש הלב אינו פועל בו שום הטי' בשכלו, ואופן היחס בין השכל והלב בענין זה, אם שהשכל פועל הכנעה בהלב שלא יעשה כפי חפץ לבבו, או שהשכל אינו נוגע ללב כלל, זה אינו נוגע כאן, רק זאת שתשוקת וחפץ הלב אינו פועל הטי' בשכלו כלל. והדוגמא מזה יובן למעלה באלקות שיש גילוי אור האצ"י בבי"ע עד למטה, שמאיר גילוי האצ"י כמו שהוא, וכמו במ"ת שהי' גילוי אור"ס דאצ"י ממש למטה, רק שלא הי' בהתלבשות ותפיסא בעולם, וע"כ האור לא נשתנה כלל, וכן הוא בגילוי אור התורה גם עכשו שהוא בחי' ח"ע דאצ"י, דכמו שהיא למעלה כמו"כ היא למטה, ואין שינוי בהאור כלל, דלהיות התורה היא למעלה מהעולם ע"כ אינה נתפסת בעולם, ולכן התורה היא למע' מזמן ומקום. דזהו ההפרש בין תורה למצות, דמצות תלויים בזמן ומקום, מצות שבארץ ומצות שבחו"ל, וכל מצוה ומצוה היא רק בזמנה ומקומה, וכמו מצות תפילין שהיא בראש ובורע ובמקומם דוקא, ואם אינם במקומם אינה קיום המצוה כהלכתה, ויכול להיות שאלו המקיימים המצוה ומפני העדר ידיעתם בדיוק הרי ח"ו כאלו לא קיימוה, להיות המצות תלויים בזמן ומקום בדיוק דוקא, וכן בענין הקרבנות דצ"ל לשם זבח ולשם זובה ובאם לאו פסול. ותורה אינה תלויה בזמן ומקום, ולכן כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, הגם שאינה לא בזמן ההקרבה ולא במקום ההקרבה, הרי שהוא גילוי אור האצ"י ממש למטה. וכמו נשמת משה שהי' גילוי האצ"י למטה, וכמאמר משה משה לא פסיק טעמא בינייהו, שהי' גילוי האצ"י ממש למטה, וכן נשמת יוסף שלא הי' העולם מבלבל לו, הגם שהי' מלך במצרים ומוטרד בכמה טרדות דעל פיך ישק כל עמי, הנה בשעה ההיא הי' בבחי' מרכבה ממש, דלהיות שלא הי' נתפס בעולם הרי אין העולם מבלבל לו, וכן חכמת שלמה שהוא מבחי' ח"ת דמל' דאצ"י, וכמ"ש והוי' נתן חכמה לשלמה שהחכמה נתונה לו, שהי' גילוי אור האצ"י ממש למטה, דכל זה הוא גילוי אור האצ"י כמו שהוא בעולם, ואינו נתפס בעולם לכן האור אינו משתנה, וכמו שהוא למעלה כן הוא למטה. אבל בהתארה האלקית שבאה בהתלבשות בעולמות הרי האור והחיות משתנה להיות כערך ומהות הנבראים, אם כן הרי זה ירידה גדולה בהאור.

בס"ד. ש"פ ויחי, תרצ"א. ריגא

הבאים

ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, וצ"ל אומרו הבאים לי רבים, וישרש יעקב יציץ ופרח ישראל לשון יחיד. והנה השמות דיעקב וישראל הם בי שמות חלוקות המורים על ענינים מחולקים זה מזה, דבתחלת ירידת נשמתו למטה בעוה"ז להתלבש בגופו נקרא בשם יעקב, ואחרי כן ע"י עבודתו בהבירורים דצאן לבן והתאבקו עם המלאך נק' בשם ישראל. והנה בכל זריעה ונטיעה הרי הצמיחה היא שצומח דבר הנורע, וענין הברכה הוא שהצמיחה היא בתוספת ובריבוי ביותר, והיינו דלבד זאת שהשבלים הם מלאים גרעינים, הנה כל גרעין הוא מלא טוב, וכמו בקמח הטוב דגם מעט לחם משיביע, אבל שיהי' נורע גרעין זה ויוצמחו גרעינים אחרים, הרי לכאורה אין זה בכלל הברכה. וצ"ל מהו אומרו ישרש יעקב, יציץ ופרח ישראל, דהזריעה הוא מדרי' יעקב, והצמיחה הוא במדרי' ישראל, ואומרו יציץ ופרח הנה לשון זה מורה על צמחים בעלי ריח טוב וכמו פרחי שושנים, ובתבואת השדה הו"ע גרעינים מלאים וטובים אשר קמחם משיביע כנ"ל. ולהבין זה הנה אמרו"ל (כתובות ד"ה ע"א) גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שו"א כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואלו במעשה צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת הוי' מקדש הוי' כוננו ידיך, דבמעשה שו"א כתיב חד יד, ובמעשה צדיקים כתיב ידיך בי ידים, ופרש"י מקדש מעשה ידי צדיקים הוא, והיינו שיהי' האדם וכל עניניו בעולם זה מכון לשבתו ית' ושיהי' מקדש הוי' זהו מעשה צדיקים. והנה העבודה במקדש היא ביי"ב שעות היום, דהיי"ב שעות נחלקות לעבודות כלליות ופרטיות, דהנה אמרו"ל (עו"ד ג ע"ב) א"ר יהודה א"ר יי"ב שעות הוי' היום, ג' הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, שניות יושב ודן את כל העולם כו', שלישיות יושב וזן את כל העולם כולו כו', רביעית יושב ומשחק עם לויתן, כמ"ש לויתן זה יצרת לשחק בו. ולהבין כל זה בעבודה בנפש האדם, דעבודת האדם הוא להיות בכל עניניו מכון לשבתו ית' שזהו מקדש הוי', ומקדש זה מעשה ידי צדיקים הוא, צריכים להבין תחלה כללות ענין ירידת הנשמה בגוף, שהיא ירידה גדולה ועצומה במאד, והיינו זה מה שנשמה יורדת למטה בעוה"ז ומתלבשת בגוף ונפש הטבעית היא ירידה גדולה, דהנשמה בהיותה למעלה ה"ה במדרי' האצ"י, וכמו שאנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא שהיא בתכלית הטהרה והבהירות שמאיר בה אור העצמי שבה, ומאירים בה האורות והגילויים שלמעלה, וכמא' מזלייהו חזי, מזלייהו הוא שרש ומקור הנשמה כמו שהיא באצ"י, הנה במזלייהו הוא חזי שהיא במדרי' הראי' באלקות, והיינו הנשמה כמו שהיא למעלה היא רואה במהות אלקות. דזהו כללות ההפרש בין הנשמה כמו שהיא למעלה מכמו שהיא למטה, דההפרש הוא בין ראי' לשמיעה ומהות ומציאות, דראי' היא מקרוב ושמיעה מרחוק, הראי' שמקרוב היא בהמהות ועצם הדבר, ושמיעה שמרחוק היא רק ידיעת המציאות. והנשמה כמו שהיא למעלה הנה מזלייהו חזי שהיא במדרי' ראי' שרואה

אלקות במוחש, וכן השגתה הוא במהות ועצם הדבר ממש, והיינו דכמו שהגילויים העליונים הם מאירים בע"ס דאצי' בגילוי, כן הם מאירים בגילוי בהגשמה כמו שהיא באצי'.

והנה בירידת הנשמה למטה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ט, הרי מתעמם ונחשך אורה שהוא האור העצמי שבה, ובמילא הנה גם האורות והגילויים העליונים אינם מאירים ואינם מתגלים בה בגילוי, דכן הוא גם בהנשמות הגבוהות, דהנה הנשמות הגבוהות הנה בירידתם למטה הם בדוגמא שלמעלה שיש בהם בחי' הראי', והיינו דכשם שבכללות ענין הנשמה כמו שהיא למעלה בשרשה באצי' היא בבחי' ראי', וכנ"ל בענין מזלייהו חזי, דבמזלייהו הנה עניינם הוא ראי', הנה כן הוא בנשמות הגבוהות בירידתם למטה דסדר ואופן ענינם ועבודתם הוא במדרי' ובחי' ראי', אבל הוא רק ראיית עין השכל, וכמא' דבעין השכל דבלבא אתחזי כולא, דשכלם הוא שכל אלקי רואה אמיתית הדבר, ועם היות שזהו בחי' ראי' ממש, אבל מ"מ הרי אין זה בחי' ראיית המהות ועצם הדבר ממש, וכן השגתם אינה השגת המהות ממש, ומכש"כ כאשר הנשמה באה להיות נתפס בגוף דאז חושי הנשמה נעשים כחושי הגוף, דזהו כלל גדול ומפורסם שיש חושי הגוף וחושי הנשמה, שהם שני חושים מחולקים זה מזה לגמרי, דכללות ההפרש ביניהם הוא דחושי הגוף הם יש ומציאות, והגם דחושי הגוף הם ג"כ רוחנים, ויש בהם שכלים עמוקים במאד, ובהם גם שכלים נפלאים, אבל כללות ענינם הוא בהיש ומציאותו של דבר הנמצא והנברא, וטעם וסיבת הדבר הוא לפי שהגוף הרי עיקרו שהוא יש ומציאות בעצמו, דזהו כל ענין עצם מהותו מה שהוא יש ומציאות, לזאת הנה כל החוש שלו הוא רק בהישות והמציאות של כל דבר, ואל זה הוא נמשך בכל עצמותו, וחושי הנשמה הם להיפך מזה לגמרי, דכל מהות מציאותה הוא אור וענינה ביטול, וכל החוש שלה הוא בהבלתי מציאות והיציאה מן הישות, וכאשר הנשמה נתפסת בגוף אז נעשים חושי הנשמה כחושי הגוף. וכן הוא בענין העבודה, דישנה עבודת הנשמה קודם ירידתה למטה, והיינו הנשמה כמו שהיא למעלה בשרשה ומקורה באצי' שהיא בתכלית הביטול באוא"ס ב"ה, וכמו שאומר אליהו על נשמתו חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתו לפניו, דעמידה זו היא הביטול דרצו"ש בתכלית הביטול באוא"ס ב"ה, וכן הוא בכל נשמה ונשמה, וכדא"י בזהר דכל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, ופי' מלכא קדישא הוא ז"א דאצי', דנשמת כל איש ישראל כמו שהיא בשרשה ומקורה העצמי באצי' הרי עבודתה היא באהו"ר. ונשמה זו עצמה כמו שיוודת למטה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ט, הרי עבודתה למטה בבחי' אהו"ר אינה בערך ודוגמא כלל לכמו היותה למעלה, וכמ"ש רבינו נ"ע כי גם שיהי' צדיק גמור עובד ה' ביראה ואה"ר בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירידתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל, דגם צדיק גמור שבמעלת

כל אחד מהם הוא פרצוף שלם לעצמו, וכמו אדם השלם הרי לבד זאת שיש בו ראש גוף לב ורגלים, הנה יש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים שהוא פרצוף שלם, הנה כן הוא בהשתי נפשות, דנפש השכלי עם היות שעיקרו שכל, ועיקר מקומו הוא במוח שבראש, הרי יש בו גם מדות ונה"י שהוא פרצוף שלם, וכן נפש הטבעי הגם דעיקרו מדות ועיקר מקומו הוא בלב, הרי יש בו שכל והוא פרצוף שלם, ונפש השכלי להיותו פרצוף שכלי הוא כח עליון, ונפש הטבעי להיותו פרצוף המדות הוא כח תחתון. והגם שהם ב' פרצופים מחולקים בעצם ענינם, אמנם להיותם נפשות רוחני' הנה הם מתלבשים זה בזה, וכל התלבשות עליון בתחתון, והלכשת התחתון לעליון הוא רק עד החזה של העליון, והיינו שליש התחתון דת"ת ונה"י, ובהלכשה זו שהתחתון מלביש את העליון הנה בכח התחתון להטות את העליון לכל אשר יחפוץ, גם במה שהוא היפך כח העליון. וכמו השוחד שמעור עיני פקחים, דבשכל וסברא האמיתית ה"ה משכיל לחיוב גמור, וכשלוקה שוחד או שהוא משוחד בענין מן הענינים הרי לבבו מטה את השכל, להשכיל חיוב לזכות ומהפך בזכותו בכמה שכלים וסברות, וכמו שאנו רואים במוחש שחפץ ותשוקת הלב מטה את השכל להשכיל ולהשיג רק כפי חפץ ותשוקת לבבו, ובפרט בענין הנוגע ללבבו הנה ישכיל בזה השכלות נעלות, וממציא המצאות נפלאות, וכל זה הוא רק כפי חפץ ותשוקת לבבו, ולא יוכל להשכיל ולהשיג באופן אחר כלל, וגם אינו מביין בשכלו כלל איך אפשר להיות באופן אחר, והגם דכל ההשכלות הנעלים והסברות החריפים והפלפולים אינם כלפי האמת כלל, ה"ה אינו מרגיש בזה כלל, והוא כמעין המתגבר רק באופן וענין שהוא חפץ בתשוקת לבבו. וכמו שני בעלי דינים שאחד טוען כפי שנוגע לו, והשני טוען באופן הנוגע לו היפך הראשון לגמרי, הרי כל אחד ואחד מהם מראה שכלים ונמוקים בטעמים וסברות המורים רק כחפצו ורצונו, והדיין שאינו מלובש בחפץ ותשוקת הלב בהענין ההוא, יכול להכיר את האמת ולהכריע, אבל הבעלי הדינים הנה כל אחד מביין את הענין ההוא בעומק רב בהשכלת הענין ההוא ובריבוי הפרטים שבו, וכל ידיעתם והשגתם הוא רק כפי חפץ ותשוקת לבבם, וכל אחד מהם מוצא סברות ושכלים לדחות סברת זולתו, ואדרבא מזה גופא היינו מסברת טענותיו של חבירו שהוא סותר לו הנה הוא ממציא סברה והשכלה עמוקה יותר להפך בזכות עצמו, וכן חבירו ממציא השכלות עמוקות בפלפולים חריפים להבנות לזכותו מטענותיו של חבירו, עד אשר אצל כאו"א מהן מתאמת טענותיו בסברות ושכלי' מכריחים ומחייבי' כי הצדק אתו, עד כי אינם בכח להביין איך אפשר להיות באופן אחר. הרי אנו רואין במוחש דהגם שהנפש הטבעי הוא כח תחתון, והשכלי הוא עליון, הנה בכחו של התחתון שהוא תשוקת הלב וחפצו לפעול הטיי' בהשכל, להיות היפך כחו העצמי.

אמנם כל זה הוא בנפש החיוני היינו בשכל המתלבש במדות, אבל בנפש השכלי' שהוא פרצוף המוחין ועצם השכל שהוא במוחין דגדלות, הנה שם

שהוא אוכל, וטעם הדבר הוא לפי דבכל מאכל אשר יאכל הרי בהתבררו והודככו הרי חלק ממנו מגיע גם לחומר המוח שמתחזק בכח האכילה ההיא, ולכן הנה זה נוגע במעלת שכלו ובאופן השגותיו, ומהאי טעמא איתא בספרים שבעלי שכלים יזהרו מאכילת דברים הגסים, כדי שלא יעבה את חומר המוח, ולא יעבה את אור השכל. וכן תלוי גילוי אור השכל במזיגת החסדים וגבורות, וכמו שני בני"א ששומעים השגה אחת זה מבינה באופן כך והאחר מבינה באופן אחר, שזהו לפי אופן מזיגת והרכבת חומר מוחם, דזה מזיגתו מוח החכ' בטוב יותר, לכן השגתו בהענין הוא בנקודת ההשכלה של המושכל ההוא, ובהשני מזיגת והרכבת חומר מוח הבינה בטוב יותר, לכן הנה השגתו בהענין הוא בהביאור וההסבר של המושכל ההוא. הרי דכה רוחני כשמתלבש ונתפס בכלי ה"ה משתנה לפי אופן מהות הכלי וערכו. ואין זה דוקא בכח השכל, אלא כן הוא גם באור הראי' הרוחני' שתלוי בהמזיגה וההרכבה דחומר העין, אם הוא ממוזג במזיגה נכונה במזיגת המים והדמים שבחומר העין, אשר בזה תלוי אם הוא רע עין או טוב עין, והגם הפעולה דעין רעה ר"ל, וטוב עין הוא יבורך בריבוי הברכה וההצלחה, הוא מכח הראי' הרוחני' שבעין, ומ"מ הנה הראי' הרוחני' תלוי' בזה איך הוא מזיגת והרכבת חומר העין, לפי שכל כח רוחני כשהוא מתלבש בכלי גשמי' ה"ה משתנה כפי אופן מהות וערך חומר הכלי שלו. אמנם במחשבה שהוא ג"כ כח רוחני הרי אינו כן, וכמו כאשר הוא חושב עד"מ שהוא נמצא עתה באיזה מקום ועיר הרחוקה ממנו אלף פרסא, הנה מחשבתו עוברת בכל השטח ההוא, הרי אינו שייך לומר כאשר יחשוב שהוא נמצא בעיר הרחוקה ממנו רק פרסא אחת, אז תהי' מחשבתו במהירות יותר ובנקל יותר, שהרי לגבי המחשבה אין חילוק כלל בהמהירות אם היא קרובה או רחוקה, ואין זה שאין כאן מקום כלל, כמו שאנו רואין במוחש כאשר אדם הולך בנסיעה רחוקה מצטיירים אצלו הציורים השונים בשטח המקום, וציור כל הענינים שעברו עליו בעת נסיעתו למקום הרחוק, וכן כאשר נוסע למקום הקרוב מצטייר שטח המקום והענינים שעברו בעת נסיעתו, ומ"מ הנה בעת מחשבתו באחת משני אלה המקומות הנה עוברים כל שטחי המקום במחשבתו עם הציורים הנקלטים במוחו, בלי הבדל כלל בין מקום רחוק ממנו אלף פרסאות, למקום רחוק ממנו רק פרסא אחת, וטעם הדבר הוא לפי דכה המחשבה עם היותו כח רוחני אבל אינו מתלבש במקום ואינו נתפס בו, ולהיות שאינה מתלבשת במקום ע"כ היא תופסת המקום כולו בלי הבדל כלל בין ריחוק לקירוב. דהמובן מכל זה הוא דכאשר הכח הרוחני הוא בא בתלבשות ותפיסא, אז הוא משתנה לפי אופן ומהות הדבר שמתלבש בו, אבל כאשר אינו בתלבשות ותפיסא אז אינו משתנה והוא כמו שהוא.

והנה יובן זה בעומק יותר בהפרש שבין ב' הנפשות דנפש השכלי ונפש החיוני הטבעי, דנפש השכלי ונפש החיוני הטבעי הם ב' נפשות, דנפש השכלי עיקרו שכל, ועיקר מקומו הוא במוח שבראש, והנפש החיוני הטבעי עיקרו מדות, ועיקר מקומו הוא בלב, ושתי נפשות אלו השכלי והטבעי הם שני פרצופים שלמים,

עבודתו בעוה"ז החומרי הוא עובד הוי' ביראה ואה"ר בתענוגים, הנה לא זו בלבד שאינו מגיע למעלת הדביקות כמו שהוא טרם ירידתו, אלא עוד זאת שאין ערך ודמיון ביניהם כלל, דזהו כן בנשמות הגבוהות, ומכש"כ נשמות הבינונים דבירידתם למטה שצריכים עבודה ויגיעה ביגיעת בשר ויגיעת נפש להגיע לידי איזה אהוי"ר, שאינו בערך ודוגמא כלל להאהוי"ר שהיתה להנשמה קודם ירידתה למטה. וא"כ ירידת הנשמה בגוף היא ירידה גדולה ועצומה, דהנשמה כמו שהיא למע' כל עבודתה היא באהוי"ר שאינה צריכה לזה שום עבודה ויגיעה כלל, כי אין לפני' שום דבר המעלים ומסתיר, דכן הוא בכל הנשמות גם הבינונים, ואפילו הנמוכות, ומכש"כ בנשמות הגבוהות שהן בבחי' השגת המהות ממש, ובבחי' ראי' במהות אלקות ממש, ובירידתם למטה נחשך אור העצמי ואינם מאירים ומתגלים האורות והגילויים העליונים וה"ז ירידה גדולה ועצומה במאד.

והנה כמו שהוא בנשמה שירידתה למטה היא ירידה עצומה, הנה כמו"כ הוא בהארה אלקית שנעשה בבחי' מקור לעולמות ונבראים היא בבחי' ירידה, דכל ההתהוות הוא מאור האצי', וכמו שאמר רבינו נ"ע דהאור הוא מהוה, וטעם הדבר הוא להיות דאור הוא דבוק במקורו ומעין מקורו לכן הוא המהוה, דענין ההתהוות הוא בכח העצמות דוקא, ולהיות דהאור הוא מעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל העליון ב"ה, שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה וסבה שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברא יש מאין ואפס המוחלט בלי שום עילה וסבה אחרת קודמת ליש הזה, והנה ההתהוות אינה מאורות העצמי' דאצי' כ"א מהארה בלבד, אבל ההארה היא הארת האצי' דוקא, הנה הארה זו כמו שנעשית מקור להתהוות היא בחי' ירידה לגבי כמו שהיא באצי'. וביאור הענין הוא דהנה אמר רבינו נ"ע דהויו והארה המאיר מאתו ית' להוות ולהחיות את העולם והנבראים הוא בע"ג ובעל תכלית, הנה בהארה זו ובזויו זה שייך בחי' מספר, ובאוא"ס שלמע' מבחי' ההארה המצמצמת וכן המתפשטת להוות ולהחיות עולמות ביי"ע הוא בלי מספר, והיינו שרבינו נ"ע אומר שני ענינים, הא' דביי"ע והארת האצי' המצמצמת ומתפשטת להוות ולהחיות בבחי' מספר, והב' דאור האצי' שלמעלה מהארה המצמצמת ומתפשטת להוות ולהחיות ביי"ע הוא בלי מספר. ולכאורה איך אפשר להשוות המהוה עם המתהווה, דאם נאמר שהמקור המהוה הוא בבחי' הגבלה ומספר, איך אפשר שמהוה בריאה חדשה. דכל בריאה היא התחדשות, שהבריאה נק' יש מאין שהוא התחדשות דבר ממש, דלא כמו ענין השתל' עו"ע, דבעו"ע הרי אין התחדשות דבר ורק גילוי מהעולם. וכמו שכל ומדות שהם עו"ע, שהשכל עילה והמדות עלולים, והגם שהם ב' פרצופים, מ"מ הרי המדות כלולים בשכל, והם מדות שבשכל, אלא שהמדות אינם מורגשות, וטעם הדבר לפי ששם מאיר גילוי אור השכל, היינו שהשכל הוא בגילוי והמדות הם בהעלם, וכשבאים המדות בלב שם הנה המדות מורגשים והשכל הוא בהעלם, א"כ הוא רק

מהעולם אל הגילוי, ואין בזה התחדשות דבר. משא"כ בענין הבריאה ה"ה התחדשות ממש מאין ליש, דהיש הרי לא הי' כלול בהאין תחלה כ"א בהתחדשות גמורה, ואם נאמר שהמקור המהווה הוא בבחי' הגבלה ומספר, הרי כל הגבלה היא בחי' יש, וא"כ איך מהוה בריאה חדשה, והתהוות היש הוא רק מאין ולא מבחי' יש, והתהוות הגשמי מהרוחני אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, וכן יש מיש בחילוף עצמי הוא רק בכח הבורא, וכמא' אם מתכנסין כו' אינן יכולים ללבן אפילו כנף עורב אחד, והיינו דגם חילוף עצמי דיש מיש הוא ג"כ רק בחוק הבורא, ומכש"כ ההתהוות חדשה שהוא רק בכח הבורא, וכמא' אלמלא מתכנסין כל באי עולם לברא כנף יתוש אחד ולהטיל בו נשמה אינם יכולים, והיינו דהתהוות הוא רק בכח אלקי כל יכול להוות גם מציאות יש, ואם כן כשהמקור הוא בבחי' הגבלה ומספר, איך אפשר שמהווה בריאה חדשה. וכן מה שאומר רבינו שאור האצ"י הוא בבחי' בלי מספר, הלא כללות האצ"י הוא בבחי' הגבלה, וכמא' אתה הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן לון עשר ספירין כו', דכללות האצ"י הוא בבחי' הגבלה דע"ס, ומכש"כ ע"ס שהם במספר מוגבל דוקא, וכמא' הסי' ע"ס בלי מה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, ה"ה במספר עשר דוקא שהוא המספר המוגבל, והיינו כפל ההגבלה, דכללות ענין המספר הוא הגבלה, והגבלה דע"ס דוקא. אך הענין הוא דאי' בעה"ק א"ס הוא שלימותא דכולא, כשם שיש לו כח בבלתי בע"ג כך יש לו כח בגבול, שאם תאמר שיש לו כח בבבע"ג ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותו, והגבול הנמצא ממנו תחלה הן הכלים דע"ס דאצ"י, וזהו הגבלה דאצ"י שהן בחי' הכלים, אבל האור אין בו הבדל והפרש בין אור החכמה ואור החסד שהאור ככולם בשוה, וההגבלה היא רק בהכלים, וזהו שההארה המצמצמת ומתפשטת להוות ולהחיות הוא בבחי' מספר היא בבחי' הכלים, ובבחי' בלי מספר הן האורות, ולפי זה ניהא דרש ומקור דבי"ע הוא בבחי' כח מוגבל היינו בחי' הכלים, דהרש של ההתהוות הוא מבחי' הכלים דמל' דאצילות, והכלים הם כח מוגבל.

אמנם צ"ל איך מתהווה מכח מוגבל דאצ"י הגבול דבי"ע, דהתהוות הוא רק מהאין, דאין הוא העדר היש והעדר המציאות, א"כ הרי איך מכח הגבול דאצ"י מתהווה הגבול דבי"ע. אמנם התהוות זו הוא ע"י האור, דהכלים אין בכחם להוות והתהוות הוא רק מהאור וכנ"ל, להיותו אור דבוק במקורו ומעין מקורו. דהנה אי' בת"ז איהו וחיותו חד איהו וגרמוהי חד, חיותו הן האורות וגרמוהי הן הכלים, איהו וחיותו חד, דאיהו הוא אור עצמות המאציל ב"ה, וחיותו הן האורות הנאצלים, הם בבחי' חד, דהאור כמו העצם, כשם שהעצם הוא בבחי' א"ס כן האורות הן בבחי' א"ס, ואיהו וגרמוהי שהכלים מיוחדים ובטלים אל האורות, בדוגמת ביטול אור הנאצל אל המאציל, ומכל מקום אמר ב"פ חד, איהו וחיותו חד, איהו וגרמוהי חד, ולא אמר איהו וחיותו וגרמוהי חד, שאינו דומה ביטול הכלים אל האורות, ליהוד האורות בהמאציל ב"ה, דיהוד האורות הן בתכלית הדבקות והאיחוד, אבל ביטול הכלים הוא בדבקות

בלתי ניכרת. ווי"ש רבינו דאיהו וגרמוהי חד לברא בהן וע"י מאין ליש, דהתהוות הוא מבחי' איהו, דזהו יש מאין העדר היש שהוא כח הא"ס ב"ה ממש, ורק מתייחד עם גרמוהי בחי' כלים שהם יש הנאצלת להיות מיש הנאצל הגבול דבי"ע, אבל המהווה הוא בחי' איהו. וזהו דכתיב בראשית ברא אלקים את השוה"א, דהתהוות בפועל הוא מש' אלקים, רק שזהו משם הוי' שמתאחד עם שם אלקים להיות ההתהוות בפועל, וזהו דכתיב רבות עשית אתה ה"א, דמה שרבות עשית שנתהו ריבוי הנבראים בבחי' התחלקות ובבחי' מציאות, שזהו"ע הנברא מה שכל א' הוא במציאות בפ"ע, וכמארו"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה) וממה"מ הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר ואין א' מהן דומה לחברו, וזהו רבות עשית אתה ה"א זהו בחי' איהו שמתיחד עם גרמוהי, שהן הכלים דמל' דאצ"י להוות, וזהו שהמקור המהווה הוא בחי' הגבלה הן הכלים דמל' דאצ"י, אמנם האור הוא בבחי' בלי מספר. והנה מזה שרבינו נ"ע אומר שהזיו והאור המאיר ממנו ית' להוות ולהחיות כו' הוא בחי' מספר, מובן מזה שהאור עצמו הוא בבחי' מספר, וצ"ל שהארת בחי' איהו שבא מהיחוד דאיהו וגרמוהי, הנה הארה זו היא בבחי' מספר, והגם שזהו הארת בחי' איהו ממש, אמנם להיות שבאה ע"י בחי' גרמוהי, הגם שהיא בחי' איהו, מ"מ הרי היא בבחי' מספר, אבל איהו בעצם שזהו עיקר המהווה, וכנ"ל שאמיתת ההתהוות היא בכח העצמות דוקא, הוא בבחי' בלי מספר, והיינו דכח הפועל לפעול הוא בבחי' מספר, אמנם הכח הפועל עצמו הוא בלי מספר, וענין כח הפועל לפעול הרי אין הכוונה מה שהכח מתלבש בהפועל, כ"א גם מה שנתצמצם לפעול ההתהוות, ולא מה שהוא בבחי' התלבשות ממש, דכח ופועל הנה הפעולה אינה רק הנפעל, כ"א גם הכח המתלבש בהפועל הוא ג"כ נק' בשם פעולה, ולזאת צריכים לומר דכח הפועל המתצמצם לפעול הפעולה הוא בבחי' מספר, אמנם הכח הפועל עצמו הוא בלי מספר. והנה מספר לגבי בלי מספר הוא באין ערוך כלל, וא"כ ה"ז ירידה גדולה בהארה גופא, בהיותה באצ"י היא בבחי' בלי מספר, והארה זו כשהיא מתצמצמת לפעול פעולת ההתהוות היא בבחי' מספר, א"כ ה"ז ירידה גדולה בהארה גופא.

והנה ההארה האלקית שבאה להתלבש בהנבראים הרי היא נעשית כערך ומהות הנבראים, דהנה כל כח רוחני שבא להתלבש בהפועל הנפעל ממנו הרי הוא עצמו נעשה כמהות הנפעל ממנו. ויובן זה בכחות הנפש, וכמו באור השכל שמתלבש בחומר המוח, דחומר המוח הוא כלי לאור השכל, שהוא מורכב וממוזג באופן כזה שהוא כלי לאור השכל, הנה כשהשכל מתלבש בחומר המוח, הנה אז הרי אור השכל עצמו נעשה כפי אופן וערך החומר ההוא. דהנה אי' בזהר תלת חללין דגלגלתא, ובכל חלל יש בו מוח מיוחד בטבע מיוחדת, דמוח החכ' הוא קר ולח, ומוח הבינה הנה טבעו הוא חם ויבש, הנה אור השכל בהתלבשותו במוח שבראש, הרי מתלבש במוח החכ' לפי ענינו, ובמוח הבינה לפי ענינו. וכן תלוי גילוי אור השכל לפי ערך המאכלים